

bedrijfstakpensioenfonds schoonmaak- en glazenwassersbedrijf

Beleid maatschappelijk verantwoord beleggen

april 2017

Inhoudsopgave

---

1. Inleiding	3
2. Beleidsuitgangspunten van Pensioenfonds schoonmaak en glazenwassersbedrijf	3
3. Maatschappelijk verantwoord beleggen overtuigingen ons pensioenfonds	4
4. Maatschappelijk verantwoord beleggen instrumenten	5
5. Rapportage en transparantie	6
6. Overzicht van toegepaste instrumenten en de beleggingsportefeuilles	7
Bijlagen	
1. 10 principes van de VN Global Compact	8
2. Stembeleid BPF Schoonmaak	9

1. Inleiding

Ons pensioenfonds heeft een beleid inzake Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Dit Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid is onderdeel van het beleggingsbeleid en heeft specifiek aandacht voor de aandelen- en de bedrijfsobligatie portefeuilles en grondstoffen beleggingen van ons pensioenfonds. In dit beleidsdocument worden eerst de beleidsuitgangspunten (paragraaf 2) en de overtuigingen van

het pensioenfonds (paragraaf 3) benoemd. De instrumenten die gebruikt worden voor de invulling van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid wordt uitgewerkt in paragraaf 4. Paragraaf 5 gaat in op de rapportage en verantwoording. Tot slot staat er in paragraaf 6 een overzicht van de toegepaste instrumenten en de beleggingsportefeuilles.

2. Beleidsuitgangspunten van Pensioenfonds schoonmaak en glazenwassersbedrijf

---

Global Compact van de Verenigde Naties

We kiezen bewust voor het kader van het **Global Compact van de Verenigde Naties**. Het VN Global Compact biedt een praktisch raamwerk dat aangeeft hoe bedrijven op een duurzame en verantwoorde manier hun activiteiten kunnen ontplooiën. Deze principes van het VN Global Compact bestaan uit tien breed geaccepteerde principes en zijn gerelateerd aan vier hoofdthema's (zie bijlage 2).

- Mensenrechten
- Arbeidsnormen
- Milieu
- Anticorruptie

Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen. Zo zijn de principes rond mensenrechten ontleend aan de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** van de **Verenigde Naties**. De principes rond arbeidsnormen volgen uit de **Verklaring van Rechten en Plichten op het Werk** van de **International Labour Organisation (ILO)**. De milieuprincipes sluiten aan bij de **Verklaring van Rio inzake Milieu & Ontwikkeling** en de anti-corruptie principes bij de **Conventie tegen Corruptie** van de **Verenigde Naties**.

Het VN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. We willen de wijze waarop de ondernemingen hieraan voldoen meewegen in het beleggingsbeleid.

Wettelijke minimumvereisten

We willen vanzelfsprekend te allen tijde voldoen aan de wettelijke minimumeisen voor beleggen. Dit betekent dat we niet beleggen in producenten van clustermunities.

Speerpunthema's van ons pensioenfonds

Wij kiezen als pensioenfonds nadrukkelijk voor twee speerpunthema's waar wij extra aandacht aan besteden binnen ons verantwoord beleggen beleid.

Vanuit de achtergrond als werkgever in een sector waar arbeidsnormen, veiligheid en goed werkgeverschap centraal staan, besteden we aan de thema's **Mensenrechten** en **Arbeidsnormen** extra aandacht. Deze zijn door ons benoemd als speerpunthema's.

3. Maatschappelijk verantwoord beleggen overtuigingen ons pensioenfonds

---

Normatieve overtuigingen

Global Compact

Wij houden bij het inrichten van de beleggingsportefeuilles expliciet rekening met de vastgestelde Maatschappelijk Verantwoord Beleggen overtuigingen. Dit doen we door de beleggingsportefeuille zoveel mogelijk te vrijwaren van maatschappelijk onwenselijke activiteiten vanuit de overtuiging dat de principes van het Global Compact een normatieve ondergrens vormen. Ondernemingen die deze principes op structurele wijze schenden voldoen niet aan de normen van ons pensioenfonds en worden dan ook uit de beleggingsportefeuille verwijderd. Eventuele hieruit resulterende significante positieve of negatieve risico-rendementsconsequenties (ten opzichte van de benchmark) wordt toegelicht door het bestuur in het halfjaarverslag Verantwoord Beleggen.

Controversiële wapens

Daarnaast beleggen we niet in ondernemingen die zich bezighouden met de productie, ontwikkeling of onderhoud van controversiële wapens. Dit vanuit de overtuiging dat deze wapens bij gebruik zullen leiden tot mensenrechtenschendingen. In het uitsluitingsbeleid wordt toegelicht wanneer wapens controversieel zijn en van de beleggingsportefeuille uitgesloten zullen worden.

Risico-Rendement Overtuigingen

Wij zijn er van overtuigd dat het meenemen van duurzaamheidsinformatie (ESG-informatie) in de portefeuillesamenstelling op langere termijn van toegevoegde waarde is op het risico-rendementprofiel van de beleggingsportefeuille. Daarom willen we onderzoeken of het voeren van een positief selectiebeleid (best-in-class) op basis van ESG-criteria in de toekomst een goede manier is om beleggingsportefeuilles te laten beheren.

Wanneer we beleggen in ondernemingen, via aandelen of bedrijfsobligaties, vinden we het belangrijk om eigendomsrechten te beschermen en eventuele toekomstige risico's van investeringen in deze ondernemingen te beperken. Daarom stellen we ons op als betrokken aandeelhouder en zullen we met oog voor maatschappelijke belangen ook de eigen belangen actief behartigen door de dialoog met ondernemingen aan te gaan en door te stemmen met de aandeelhoudersrechten die in ondernemingen zijn opgebouwd. Dit is een belangrijke manier om risico's in de beleggingsportefeuilles te beheersen en rendementen te optimaliseren, met oog voor maatschappelijke kwesties.

4. Maatschappelijk verantwoord beleggen instrumenten

Voor de invulling van het MVB-beleid kiezen wij er voor gebruik te maken van de volgende instrumenten:

- a. Het aangaan van de dialoog met ondernemingen (engagement);
- b. Het toepassen van een uitsluitingsbeleid;
- c. Het actief stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

a. Aangaan van dialoog met ondernemingen (engagement)

Wij vinden het belangrijk om met ondernemingen die ongewenst gedrag laten zien op de speerpuntthema's mensenrechten en arbeidsnormen in gesprek te gaan (normatief engagement). Dit doen we met zowel ondernemingen die zich in de aandelenportefeuille bevinden als ook met ondernemingen waaraan (enkel) leningen zijn verstrekt.

Ongewenst gedrag betekent dat er ofwel sprake is van een vastgestelde schending van Global Compact principes op het vlak van mensenrechten of arbeidsnormen, dan wel dat er grote aanwijzingen zijn dat de onderneming deze principes in de nabije toekomst zal schenden. In beide gevallen kan de dialoog met de onderneming worden aangegaan. Het engagement-beleid is erop gericht om de (vermeende of geverifieerde) schending op te heffen, bij voorkeur binnen een periode van twee jaar. Voor de uitvoering van het engagementbeleid maken we gebruik van ISS-Ethix. We rapporteren over de voortgang van de dialoog in het halfjaarverslag Verantwoord Beleggen.

b. uitsluitingsbeleid

We passen binnen het MVB-beleid een uitsluitingsbeleid toe. Het uitsluitingsbeleid is toegespitst op twee criteria, namelijk gedrag en product.

Gedrag

Global Compact schenders

We hanteren de tien principes van het Global Compact als normatieve ondergrens. Dat wil zeggen dat schendingen van deze principes door ondernemingen in het beleggings-universum kunnen leiden tot verwijdering uit de beleggingsportefeuille. Ondernemingen die één van de tien Global Compact principes voor een aaneengesloten periode van twee jaar schenden kunnen worden toegevoegd aan de uitsluitingslijst. Voor ondernemingen die zich op de uitsluitingslijst bevinden geldt dat indien de onderneming zich in de aandelen- of bedrijfsobligatieportefeuille bevindt, de posities binnen redelijke¹ termijn verkocht worden en er geen nieuwe posities worden ingekomen zolang de schending blijft voortduren. De peildatum voor uitsluiten is 1 juli van het kalenderjaar.

Uitsluiten in relatie tot engagement: Ondernemingen die principes van de speerpunten mensenrechten en arbeidsnormen schenden, zullen worden opgenomen in het engagementprogramma wanneer de schending korter is dan 2 jaar. Via de dialoog zullen we extra inspanningen leveren om de onderneming te doen bewegen de mensenrechten- of arbeidsnormenschending op te heffen. Mocht dit niet lukken binnen 2 jaar dan worden de ondernemingen voor gedragen voor uitsluiten.

Product

Controversiële wapens

Naast de wettelijke eis om fabrikanten van clustermunities uit te sluiten, wensen we ook andere controversiële wapens uit te sluiten. Dit zijn kernwapens, chemische wapens, biologische wapens, antipersoonsmijnen. Deze zijn volgens ons controversieel omdat zij bij gebruik zullen leiden tot mensenrechtenschendingen, omdat controversiële wapens:

- geen onderscheid maken tussen militaire en burgerdoelen;
- onevenredig veel slachtoffers veroorzaken;
- ook na afloop van het conflict slachtoffers kunnen veroorzaken.

Voedsel- en vee gerelateerde grondstoffen

Mocht weer overwogen worden om grondstoffen op te nemen in de beleggingsportefeuille, dan wensen we daarbij niet te investeren in voedsel en vee gerelateerde grondstoffen. We vinden dat de potentiële invloed van investeerders op het prijsniveau en de volatiliteit onduidelijk blijft. Om er zeker van te zijn dat we voedsel gerelateerde grondstofprijzen niet beïnvloeden, investeren we daarom niet in dergelijke grondstoffen.

c. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Het MVB-beleid van ons pensioenfonds is erop gericht een betrokken belegger te zijn. Dit doen we door die dialoog aan te gaan met ondernemingen (engagement) en door een actief stembeleid te voeren. Dit betekent dat we voor alle ondernemingen waarin stemrechten zijn opgebouwd op alle aandeelhoudersvergaderingen (AVAs) een actieve keuze maken voor het inleggen van een VOOR, TEGEN of ONTHOUDEN stem.

¹ Het streven is om de stukken zo spoedig mogelijk na vaststelling van de nieuwe uitsluitingslijst te verkopen, maar uiterlijk binnen één kwartaal.

We zien in het stemmen een belangrijk instrument om de financiële belangen van het pensioenfonds te behartigen en we kunnen hierdoor expliciet aandacht geven aan de speerpunten mensenrechten en arbeidsnormen.

Verreweg het grootste deel van de agendapunten bij AVAs is Governance gerelateerd en betreft agendapunten die betrekking hebben op de relatie tussen Raad van Bestuur, Raad van Commissarissen en aandeelhouders. Deze relaties, taken en bevoegdheden zijn wettelijk vastgelegd in Corporate Governance codes. Daarom zoeken we voor het stembeleid zoveel mogelijk aansluiting bij lokaal heersende Corporate Governance Codes en de internationale standaarden zoals die van het Internationaal Corporate Governance Network en de OECD.

Aandeelhouders kunnen ook voorstellen op de agenda plaatsen, mits voldaan aan bepaalde voorwaarden zoals omvang van belegging of aantal medestanders. Deze aandeelhoudersresoluties hebben veelal betrekking op

ESG-thema's, waaronder mensenrechten en arbeidsnormen. Pensioenfonds schoonmaak en glazenwassers zal aandeelhoudersresoluties op het vlak van mensenrechten en arbeidsnormen actief ondersteunen door een VOOR stem uit te brengen en op deze manier bij te dragen aan beleidswijzigingen op deze speerpunt thema's.

Waar mogelijk en relevant willen wij fungeren als (mede) indiener van specifieke aandeelhoudersresoluties op de speerpunt-thema's mensenrechten en arbeidsnormen.

We zijn transparant over het stemgedrag en zorgen ervoor dat stakeholders via het Vote Disclosure Systeem kunnen zien hoe we hebben gestemd. Ook rapporteren we halfjaarlijks op geaggregeerd niveau over de uitvoering van het stembeleid in het halfjaarverslag verantwoord beleggen. Voor de uitvoering van het stembeleid maakt het pensioenfonds gebruik van Achmea Investment Management. Ons stembeleid, met daarin de uitgangspunten die bij gebruiken bij het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen staat in bijlage 2.

5. Rapportage en transparantie

Wij vinden het belangrijk om transparant te zijn over de keuzes en activiteiten die wij doen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarom plaatsen wij onze beleidsstukken op onze website en publiceren wij elk half jaar een maatschappelijk verantwoord beleggen rapportage waarin wij de voortgang en de ontwikkelingen aangeven van de MVB-instrumenten in onze beleggingsportefeuilles. We benoemen daarin onder andere de voortgang van de engagement trajecten, de lijst van uitgesloten ondernemingen en de ontwikkelingen op het gebied van corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Daarnaast geven we op de website aan hoe wij hebben gestemd op aandeelhoudersvergaderingen en publiceren we jaarlijks een betrokken beleggen verslag op de website.

Uiteraard vermelden we onze activiteiten op het gebied van verantwoord beleggen ook in ons jaarverslag.

6. Overzicht van toegepaste instrumenten en de beleggingsportefeuilles

Langs de instrumenten stemmen, uitsluiten, engagement en integratie hebben we het volgende beleid opgesteld voor die onderdelen in de portefeuille waarop dit van toepassing is:

Reikwijdte MVB-beleid

De reikwijdte van het gevoerde beleid is inzichtelijk gemaakt in onderstaande tabel.

Portefeuille		Aandelen Wereldwijd Ontwikkelde Markten	Aandelen Opkomende Markten	Bedrijfsobligaties Euro
Fonds/Mandaat		Mandaat	Fonds	Mandaat
Stemmen		Ja, eigen stembeleid van toepassing op alle ondernemingen	BlackRock beleid van toepassing op alle ondernemingen	Niet van toepassing op Bedrijfsobligaties
Dialogo	Mensenrechten schendingen	Ja, met geverifieerde schenders (rood) en potentiële schenders (oranje)	BlackRock beleid van toepassing: Focus op Governance	Ja, met geverifieerde schenders (rood) en potentiële schenders (oranje)
	Arbeidsnormen schendingen	Ja, met geverifieerde schenders (rood) en potentiële schenders (oranje)	BlackRock beleid van toepassing: Focus op Governance	Ja, met geverifieerde schenders (rood) en potentiële schenders (oranje)
	Milieu schendingen	-	BlackRock beleid van toepassing: Focus op Governance	-
	Corruptie schendingen	-	BlackRock beleid van toepassing: Focus op Governance	-
Uitsluiting	Mensenrechten schendingen	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar	-	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar
	Arbeidsnormen schendingen	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar	-	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar
	Milieu schendingen	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar	-	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar
	Corruptie schendingen	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar	-	Ja, als geverifieerde schending > 2 jaar
	Controversiële Wapens	Ja, nucleaire, biologische, chemische wapens, anti-persoonsmijnen en clustermunities	-	Ja, nucleaire, biologische, chemische wapens, anti-persoonsmijnen en clustermunities
ESG-integratie		Passieve uitvoering, daarom momenteel geen ESG-integratie Onderzoek naar toekomstige Best-in-class mogelijkheden wordt opgestart	Passieve fondsoptelling, daarom geen ESG-integratie mogelijk	Ja, ESG-integratie wordt toegepast

NB dit overzicht is op basis van de portefeuille van 1 april 2017 gemaakt.

Bijlage 1

10 principes van de VN Global Compact

Mensenrechten

1. Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
2. ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3. Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
4. alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
5. zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
6. discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Natuur & Milieu

7. Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
8. initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
9. de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

(anti) Corruptie

10. Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

Bijlage 2

Stembeleid BPF Schoonmaak

BPF Schoonmaak vindt goede normen op het gebied van goed ondernemingsbestuur ('corporate governance') onmisbaar voor elke portefeuillebelegging. Die houding is gebaseerd op de overtuiging dat goed ondernemingsbestuur de lange termijn prestaties van de onderneming verbetert, omdat sterk leiderschap en effectief toezicht op de onderneming worden gestimuleerd. Daarom nemen wij het uitvoeren van onze rechten als aandeelhouder erg serieus en hechten we groot belang aan betrokken aandeelhouderschap en het voeren van een dialoog met de onderneming ('engagement'). Naast deze focus op het gebied van corporate governance en de bescherming van de rechten van aandeelhouders, hebben wij ook aandacht voor de manier waarop bedrijven omgaan met maatschappelijke, ethische en milieukwesties. Op deze wijze leveren wij een bijdrage aan het lange termijn succes van de bedrijven waarin wordt belegd, met oog voor maatschappelijke kwesties.

Ons stembeleid is gebaseerd op normen en best practices op het gebied van corporate governance, waaraan internationaal aanvaarde principes ten grondslag liggen. De governance principes van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Global Corporate Governance Principles van het International Corporate Governance Network (ICGN) spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast worden voor elke afzonderlijke markt de toepasselijke nationale wet- en regelgeving, lokale marktnormen en codes op het gebied van corporate governance toegepast.

Voor het uitvoeren van onze stemrechten is uitbesteed aan [Achmea Investment Management] waarbij ook gebruik wordt gemaakt van het stemplatform en de stemanalyses van Institutional Shareholder Services (ISS).

Stembeleid per categorie

Hieronder staan de belangrijkste en terugkerende onderwerpen waarover kan worden gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. De onderwerpen zijn ondergebracht in zes categorieën.

1. Operationele items

Deze categorie heeft betrekking op alle agendapunten ten aanzien van financiële rapportages, dividenduitkeringen, de (her)benoeming van auditors en de goedkeuring van accountantskosten. Wanneer statutaire wijzigingen worden voorgesteld, komen de rechten van aandeelhouders vaak in het geding.

Stembeleid:

Wijzigingen van statuten van de onderneming

Wij stemmen tegen alle statutaire wijzigingen wanneer deze de rechten van aandeelhouders kunnen verminderen of beperken, zoals het geval is bij drempels om voorstellen van aandeelhouders op de agenda te zetten, eisen ten aanzien van een verhoogde meerderheid om voorstellen goed te keuren, een hogere drempel om over belangrijke fusies en overnames te laten stemmen, et cetera.

Auditors

De routinematige inzet van dezelfde accountant voor diensten die niet direct gerelateerd zijn aan het opstellen van de jaarrekening (d.w.z. belastingen, advisering) en welke hoger zijn dan de jaarlijkse auditkosten, roepen twijfels op over de vraag of de afhankelijkheid van de auditor voldoende is gewaarborgd.

Daarom stemmen wij tegen de bezoldiging van de accountant wanneer de kosten voor andere diensten dan audits gedurende twee opeenvolgende jaren aanzienlijk hoger zijn dan de accountantskosten zonder dat er een goede verklaring voor is.

Uitkering van dividenden

Wij stemmen tegen de uitkering van dividenden wanneer de uitbetaling overmatig is in het licht van de financiële positie van de onderneming, of wanneer de uitkeringsverhouding consistent lager is dan 30 procent zonder dat er een afdoende verklaring voor is.

Financiële verslaggeving

Wij zullen voor de goedkeuring van de financiële verslaggeving van een onderneming stemmen wanneer deze tijdig werden gepubliceerd en werden vergezeld door een ongekwalificeerde accountantsverklaring.

2. Kapitaalstructuur

Deze categorie heeft betrekking op alle stempunten ten aanzien van de uitgifte van extra aandelenkapitaal alsook over de vermindering van kapitaal.

Stembeleid:

Aandelenuitgifte

Wij beoordelen de aandelenuitgifte per geval en stemmen na een analyse van de effecten van de 'verwatering'; de uitgifte van rechten zonder voorkeursrechten tot een maximum van 20% leidt tot een positieve stem.

Inkoop van eigen aandelen

Wij stemmen over het algemeen voor verzoeken van bedrijven om maximaal 10% van uitgegeven aandelen in te kopen. Redenen om tegen te stemmen kunnen liggen in lokale marktregeling of bij de inkoop van eigen aandelen ter verdediging tegen een mogelijke overname.

Loyaliteitsdividenden

Wij stemmen tegen elke voorgestelde aandelenuitgifte waaraan extra loyaliteitsdividenden zijn gekoppeld omdat deze de gelijkwaardigheid tussen verschillende groepen aandeelhouders kan aantasten en de rendementen op dividenden voor ons negatief kan beïnvloeden.

Een stem per aandeel

Naleving van het 'one share, one vote'-principe is leidend wanneer wordt gestemd over aandelen categorieën met speciale stemrechten. Daarom stemmen wij tegen alle voorstellen stemmen die de invloed van minderheidsaandehouders kan beperken.

3. Bestuur van de onderneming

Deze categorie heeft betrekking op alle stempunten inzake de benoeming van bestuurders en de samenstelling van bestuurscommissies. De bestuurslaag (zowel one-tier als two-tier structuren) moeten in alle rechtsgebieden zijn samengesteld uit een meerderheid van onafhankelijke bestuurders. Ook moet er een goede mate van de diversiteit binnen de raad bestaan, o.a. op basis van opleiding, ervaring, leeftijd, nationaliteit en geslacht). De bestuurscommissies (audit, remuneratie en nominatie) zijn instrumenteel voor een goed geïnformeerd bestuur en aan effectief toezicht op de onderneming.

Een effectieve bestuurslaag bestaat uit personen met verschillende profielen en achtergronden. De onderneming moet daarom voldoende informatie over alle huidige bestuursleden en kandidaten delen, zodat aandeelhouders een beoordeling van de diversiteit kunnen maken.

Als een best practice zouden de functies van voorzitter en CEO niet moeten worden gecombineerd, maar zorgen ten aanzien van functioneel toezicht kunnen worden verminderd. In de praktijk betekent dit dat een leidende onafhankelijke bestuurder wordt benoemd en dat er voldoende andere onafhankelijke bestuursleden aanwezig zijn en dat er aanvullend toezicht is, zodat besluitvorming op bestuursniveau gegarandeerd in evenwicht is en onafhankelijk plaatsvindt.

Stembeleid:

Verlenen van décharge

Wij stemmen over het algemeen voor décharge van bestuursleden omdat dit stempunt een zwaarwegend instrument met mogelijk juridische gevolgen is. Achmea IM zal namens ons, waar mogelijk, op voorhand contact zoeken met de organisatie en alleen tegen décharge stemmen wanneer er betrouwbare informatie is en zwaarwegende feiten zijn dat het bestuur zijn verplichtingen niet nakomt.

Onafhankelijke commissies

Wij stemmen tegen de benoeming van een niet-onafhankelijk bestuurslid wanneer de bestuurscommissie of het bestuur zelf niet in meerderheid onafhankelijk is.

Bestuursperiode

Wij stemmen tegen de herbenoeming van bestuursleden die langer hebben gediend dan de wettelijke aanstellingstermijn (in de meeste rechtsgebieden is dat drie keer vier jaar), tenzij het absoluut noodzakelijk is om een goed functionerend bestuur te behouden die anders niet goed in evenwicht zou zijn. Het moet ten tijde van de aanstelling duidelijk zijn dat dit een tijdelijke benoeming is totdat er een opvolger is gevonden.

Te veel bestuurlijke functies

Bestuursleden die in een overmatig aantal andere besturen zitting hebben, kunnen rekenen op een tegenstem omdat dit ten koste kan gaan van hun primaire verplichtingen en hun beschikbaarheid om toezicht op de onderneming te houden. De eisen en best practices ten aanzien van het overmatige aantal bestuurlijke functies zijn vaak vastgelegd in lokale wetten of corporate governance codes. De onderneming en de bestuurder moeten daarom transparant zijn over het aantal bestuursmandaten en deze gegevens openbaar maken. Ook moet de lokale regelgeving de verkiezing van afzonderlijke bestuursleden mogelijk maken, in plaats van een gebundelde verkiezing bestuursleden in één agendapunt.

Aanwezigheidspercentages

In het jaarverslag moet vermeld staan hoe vaak afzonderlijke bestuursleden aanwezig waren. Er moet een overtuigende verklaring worden gegeven wanneer een bestuurslid bij minder dan 75% van de bestuurs- en commissievergaderingen aanwezig was. Vooral wanneer een bestuurslid zitting heeft in een groot aantal externe besturen, vormen de aanwezigheidspercentages een duidelijke indicatie van de beschikbaarheid voor bestuurlijke verplichtingen.

Gecombineerde voorzitter en CEO

Wij stemmen per geval over de scheiding van de functies van bestuursvoorzitter en CEO. Het combineren van de twee belangrijkste rollen binnen een organisatie vormt geen goede methode omdat de onderneming mogelijk niet in staat is om een machts- en gezagsevenwicht binnen het bestuur te garanderen en een concentratie van macht te vermijden wanneer de macht bij één persoon ligt.

Response van het bestuur op aandeelhoudersvoorstellen
Er wordt tegen de verantwoordelijke bestuurs- of commissieleden gestemd wanneer het bestuur geen actie heeft ondernomen ten aanzien van een voorstel van aandeelhouders dat in het voorgaande jaar de steun kreeg van de meerderheid van de aandeelhouders (zie ook categorie 6 over voorstellen van aandeelhouders).

4. Remuneratie

Deze categorie beschrijft de minimale eisen voor elke stem inzake de bezoldiging van bestuursleden of van andere bij naam genoemde medewerkers. Aandeelhouders hebben in de meeste rechtsgebieden een adviserende of bindende stem over het remuneratierapport en (de uitvoering van) het remuneratiebeleid.

Bij het stemmen over agendapunten met betrekking tot beloningen staat transparantie rondom de prestatiecriteria en de realisatie van de gestelde doelen centraal. De beloning van bestuurders moet een aantoonbare link hebben met de prestaties van de onderneming, waarbij de nadruk ligt op de creatie van lange termijn aandeelhouderswaarde.

Wanneer er bedragen worden uitgekeerd bij slechte presteren van de onderneming, zal tegen worden gestemd. Wanneer een onderneming werd omringd door ernstige en bewezen controverses, dient het de variabele beloning voor dat jaar te beperken om te laten zien dat het de situatie serieus neemt. Wanneer dat niet het geval is, zal Achmea IM tegen het voorstel stemmen.

Bedrijven moeten daarom een onafhankelijke en effectieve remuneratiecommissie hebben die een beloningsbeleid opstelt en voert, waardoor mogelijk uitkeringen bij slecht presteren worden voorkomen.

Stembeleid:

Minimumeisen

Wij stemmen hanteren een aantal minimeisen voor de beloning van bestuurders die in relatie staat tot de prestaties van de onderneming. Wij zullen, zonder lokale normen in de afweging mee te nemen, stemmen tegen een remuneratierapport en/of remuneratiebeleid met:

- Beloningsplannen zonder gerelateerde of openbaargemaakte prestatiecriteria;
- Langetermijnplannen voor bonussen met een beoordelingscyclus van minder dan 3 jaar;
- Mogelijke bonussen zonder maximum percentage van het basissalaris;
- Uitkeringen met een hoge mate van discretie voor de remuneratiecommissie of bestuur;
- Eenmalige discretionaire betalingen aan bestuurders zonder een duidelijke motivering en/of zonder prestatiecriteria, bijvoorbeeld voor benoeming of retentie;
- Voorstellen ter ratificatie van 'golden parachutes', met name wanneer er geen criteria zijn voor het terugvorderen dan wel de onvoorwaardelijke toekenning van de beloning;
- Een verhoging van het basissalaris boven de gemiddelde inflatiecijfers, zonder overtuigende motivering.

Vertrekvergoedingen bestuurders

In het geval van een overname van de onderneming of in het bij voortijdige beëindiging van de bestuurstermijn wordt er tegen vergoedingen gestemd die meer dan tweemaal het basissalaris vormen of die hoger zijn dan in de lokale markt gangbaar is.

Verhouding tussen variabel en vast inkomen

Wanneer een onderneming onder de Europese CRD IV richtlijn valt, hebben de aandeelhouders een bindende stem bij het goedkeuren van de maximale verhouding tussen de variabele en vaste remuneratie. Wij stemmen bij een voorstel van variabele beloning tot een maximum van 100% van de vaste remuneratie voor, alles daarboven tegen.

Participaties door uitvoerende bestuurders

Om de bezoldiging van de bestuurder en de prestaties van de onderneming in lijn te brengen met de belangen van zowel bestuurders en aandeelhouders, worden uitvoerende bestuurders aangemoedigd om participaties opeen te stapelen tot een vooraf vastgesteld meervoud van het vaste salaris.

Beloning in aandelen van niet-uitvoerende bestuurders

Hoewel het in sommige rechtsgebieden een veelvoorkomend gebruik is, stemmen wij tegen remuneratievoorstellen die aandelen(opties) toekennen aan niet-uitvoerende bestuurders; deze vorm van beloning kan namelijk de onafhankelijkheid aantasten en (lange termijn) beslissingen beïnvloeden.

5. Overige items

Deze categorie richt zich op alle andere agendapunten waarover kan worden gestemd, d.w.z. alle kwesties met betrekking tot fusies en overnames, anti-overname-mechanismen, reorganisaties en transacties met gerelateerde partijen.

Stembeleid:

Overnames en fusies

Wij stemmen per geval over overnamen en fusies. Wanneer er twijfels bestaan over de financiële en strategische motivering van de voorstellen, zal een specialist uit een beleggingsteam van Achmea IM worden geraadpleegd. De financiële en strategische ratio prevaleren, maar ook de bescherming van de rechten van minderheidsaandeelhouders, mogelijke belangenconflicten en de corporate governance van de onderneming na de transactie spelen een rol.

Anti-overnamemechanismen

Wij stemmen over het algemeen tegen anti-overname-mechanismen stemmen, vooral wanneer de rechten van aandeelhouders worden aangetast. Ook kunnen beschermingsconstructies een marktversturende werking hebben waardoor een fusie of overname die waarde creëert voor aandeelhouders niet succesvol is.

Transacties van gerelateerde partijen

De goedkeuring van commerciële transacties tussen de onderneming en aan haar gerelateerde partijen speelt een belangrijke rol bij de bescherming van aandeelhouders tegen potentiële belangenconflicten. Tevens is het goedkeuren van deze transacties een beproefde methode tegen bescherming van handel met voorkennis en is ook in lijn met het 'best execution' beleid. Wij stemmen per geval over dergelijke transacties.

6. Voorstellen van aandeelhouders

Aandeelhouders krijgen in veel rechtsgebieden de kans om een punt op de agenda voor de aandeelhoudersvergadering te zetten. Sinds 2010 is er sprake van een aanzienlijke toename van het aantal aandeelhouders dat dit instrument inzet om aandacht te vragen voor een ondernemingsspecifieke aangelegenheid of een breder maatschappelijk thema.

Voorstellen met betrekking tot ESG factoren

Wij besteden binnen het verantwoord beleggen beleid extra aandacht aan de thema's rond mensenrechten en arbeidsnormen. Ieder voorstel van aandeelhouders met betrekking tot deze thema's analyseren wij nauwkeurig en steunen wij in principe. Hieronder volgen enkele voorbeelden of thema's van aandeelhoudersvoorstellen die passen binnen de aandachtgebieden mensenrechten en arbeidsnormen, of de bredere Global Compact thema's.

Wij zullen echter tegen alle voorstellen stemmen die te prescriptief of buitenproportioneel belastend zijn (o.a. te strikte deadlines), of onuitvoerbaar zijn gezien de aard van de alledaagse bedrijfsvoering van de organisatie.

Stembeleid:

Mensenrechten

Ondernemingen hebben een rol in de maatschappij en kunnen door gedragingen en beleidsvorming mogelijke schendingen van mensenrechten beïnvloeden. Indien een onderneming niet reeds voldoende transparant is over haar mensenrechtenbeleid dan stemmen wij voor het opstellen van dergelijk beleid. Wij stemmen ook voor aandeelhoudersvoorstellen die een onderneming verplichten te participeren in bemiddeling

door de OESO bij mensenrechtenschendingen, die wordt gefaciliteerd door het nationale contactpunt van de OESO. Deze zijn niet bindend voor de partijen, maar de bemiddeling en het advies geven een richting in de oplossing van het conflict.

Arbeidsrechten

Ondernemingen hebben een rol in een de verhoudingen tussen werkgevers en werknemers. Een eerlijke en gelijke behandeling van werknemers kan de lange termijn waarde van de onderneming beïnvloeden. Daarom stemmen wij voor rapportages over het diversiteitsbeleid van de onderneming en rapportages ten aanzien van de diversiteit onder de werknemers (opleiding, ervaring, leeftijd, nationaliteit en geslacht). Ook wordt gevraagd aan ondernemingen om transparantie ten aanzien van de inkomensongelijkheid tussen mannelijke en vrouwelijke werknemers.

Duurzaamheid als prestatie maatstaf

Wij stemmen voor voorstellen die duurzaamheid als prestatie maatstaf willen opnemen voor de beloning van bestuurders. Dit geldt vooral voor bedrijven die extra worden blootgesteld aan controverses ten aanzien van duurzaamheid, zoals de mijnbouw – en grondstoffenindustrie. Zoals bij alle remuneratievoorstellen moeten de duurzaamheids-criteria rigide zijn, meetbaar, en moeten de doelen openbaar worden gemaakt.

Politieke donaties

Om de normen voor openbaarmaking van zakelijke uitgaven door ondernemingen en de transparantie in het algemeen te verbeteren, zullen wij voor alle voorstellen tot openbaarmaking van zakelijke politieke donaties en contributies.

2017

Beleid
maatschappelijk
verantwoord
beleggen

april 2017

